

teachers and to form appropriate competencies. Prospects for further research are to establish and characterize the stages and levels of students' mastering of the main social and pedagogical activities of teachers of biology and health basics, to describe the method of forming the relevant competencies of future teachers. Thus, further research is needed on the formation of the above competencies of future teachers of biology and basics of health.

Keywords: teachers of biology and health basics teachers, educational process, professional activity, social and pedagogical activity.

Подано до редакції 07.08.2020

УДК: 351.74:159.9

DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2020-3-16>

Ростислав Радзієвський,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Інститут управління державної охорони України,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,

вул. Болбочана, 8, м. Київ, Україна,

Валерій Пліско,

доктор педагогічних наук, професор,

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка,

вул. Полуботка, 53, м. Чернігів, Україна,

Валентин Бондаренко,

доктор педагогічних наук, доцент,

Національна академія внутрішніх справ,

площа Солом'янська, 1, м. Київ, Україна

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ОХОРОНЦІВ НА ОСНОВІ СИСТЕМНО-МОДУЛЬНОГО ПРОЄКТУ ОХОРОНИ ОБ'ЄКТІВ

У статті розглядаються проблемні питання щодо охоронної діяльності та професійної підготовки правоохоронців, які були б здатні забезпечити надійну охорону об'єктів та безпеку фізичних осіб. Відповідно до проведеного аналізу визначені вимоги до професійності охоронців та особливості їх службової діяльності. Представлена методика навчання охоронців, яка розроблена на основі систематизації знань, умінь з урахуванням різних модулів, модульних блоків в єдиний комплекс, що надає можливість майбутньому охоронцеві послідовно засвоювати знання та забезпечити алгоритмізацію дій усього процесу. Отримані данні дозволили розробити модель підготовки охоронців у цілому. Основними навчальними модулями та їх модульних блоків є: засвоєння знань щодо основних напрямків забезпечення загальної організації охорони об'єктів, що передбачає мінімізацію та ліквідацію впливу інших загроз, що може заважати нормальному функціонуванню розвитку об'єкта; уміння надавати опис об'єкта за зовнішніми та внутрішніми характеристиками; володіння сучасним комплексом інженерно-технічних засобів охорони включно: протипожежний модульний блок, інфраструктурний блок, блок системи охорони тривожної сигналізації, систем контролю та керування доступом, медійний модульний блок тощо. Одним із основних етапів підготовки майбутнього правоохоронця є формування умінь використовувати захисні модулі в умовах зовнішніх та внутрішніх втручань, загроз. Надано спосіб виявлення проникнення (спробу) порушника до зони охоронного об'єкта за фактом. Розглядаються приклади психотипічної поведінки порушника згідно мотивації, рівня підготовленості, емоційного стану, а також адекватність реакції охоронця до загрози. Виявлено позитивний вплив пропонованих новацій на рівень теоретичної та практичної підготовленості майбутніх охоронців. Проведений експеримент підтвердив ефективність методики навчання охоронців на основі системи модульного проекту охорони об'єктів.

Ключові слова: методика навчання, охоронець, модульний проект, професійні уміння, професійна підготовка.

Вступ та сучасний стан досліджуваної проблеми

Статистичні дані свідчать про наявність багатьох проблемних питань щодо проявів, фактів несанкціонованого проникнення осіб на охоронний об'єкт та порушення прав власності. Спеціалісти стверджують,

що однією з причин є низька кваліфікація найманих охоронників. Другою причиною є те, що цей вид діяльності є складним (відноситься до багатофакторної категорії) та є предметом слабкої зацікавленості з боку науковців, тому означена спеціальність не набула вагомого достатнього наукового підтвердження.

Унаслідок чого кількість наукових розробок обмежена та потребує створення сучасної обґрунтованої методики навчання в єдиний системний комплекс знань та вмінь.

Задля реалізації зазначеного необхідно створювати належні умови для розвитку сфери надання охоронних послуг. Такі послуги надаються як суб'єктами публічної адміністрації, так і приватними охоронними підприємствами. Крім державних охоронних структур створено конкурентне середовище на ринку охоронних послуг, що зумовило існування понад 4 тис. підприємств, які, на підставі ліцензії, займаються охоронною діяльністю та надають послуги щодо охорони приватних осіб та їх власності.

Особовий склад охоронних підприємств складають колишні працівники силових структур, спортсмени, фізично підготовлена молодь, для яких, не дивлячись на їх спеціальну підготовку, є потреба, згідно із специфікою охоронної діяльності, проведення цілеспрямованого навчання.

Аналіз криміногенної ситуації свідчить про зростаючу кількість конфліктних ситуацій, до розв'язання яких протиборчі сторони долучають різні види холодної та вогнепальної зброї. Це актуалізує питання забезпечення безпеки осіб, стосовно яких здійснюється охорона. Особовому складу правоохоронних органів доводиться працювати в посиленому режимі несення служби, ухвалювати нестандартні рішення, різнобічно оцінювати ситуації, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, прогнозувати їх розвиток і вживати термінових заходів для запобігання правопорушень та зменшення їх наслідків.

Слід зазначити, що тактика порушень постійно змінюється, є непередбачуваною, тому необхідно систематично підвищувати кваліфікацію, формувати відповідні вміння та навички (Моргунов, 2014; Кисленко, 2017; Радзівський і співавт., 2018). Зазначене актуалізує вдосконалення системи професійної підготовки фахівців охоронної діяльності та безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що охоронна діяльність багатофакторна й потребує від працівника знань і умінь для успішного врегулювання суб'єкт – суб'єктних стосунків, упродовження і використання сучасних технічних засобів, раціонального розподілу теорії за типовими та нестандартними ознаками об'єктів, а також умінь визначати та упереджено діяти щодо різних видів загроз (Пліско, Носко, 2010; Яворська, Рудницький, 2013).

Науковці переконані, що працівники охоронних структур повинні володіти розвиненими особистісними рисами, оперативним мисленням, мати достатній рівень фізичної підготовленості (Carlan, 2008; Patterson, et al., 2014; Gibala, et al., 2015).

Професійна підготовка фахівців охоронної діяльності ґрунтується на низці методологічних підходів до навчання (Plisko, et al., 2018; Kyslenko, et al., 2018). Тільки досягнення рівня фахової підготовленості може забезпечити безпеку осіб та об'єктів, які охороняються.

Ґрунтовний аналіз наукової літератури дає підстави констатувати, що вивчення професійної підготовки фахівців охоронної діяльності та безпеки займа-

лися низка вчених, серед яких: В. В. Бондаренко (2018), Д. П. Кисленко (2017), М. О. Носко (2010), В. І. Пліско (2010), Р. М. Радзівський (2018), Patterson G. T., Chung I. W., Swan P. W. (2014) та ін. Однак, їх увага зосереджувалась або на фрагментарному аналізі в підходах до підготовки охоронних структур, або в контексті суміжних понять і категорій, що своєю чергою зумовлює відсутність надійного наукового підґрунтя в окресленій сфері діяльності.

Між тим здійснені дослідження показують на наявність проблемних питань у підготовці фахівців охоронної діяльності, серед яких: відсутність новітніх методик, які сприяють формуванню умінь і навичок ефективного використання технічних засобів, відсутність чітких алгоритмів та способів координування дій працівників і використання допоміжних засобів, недостатній рівень інформаційного забезпечення.

У праці (Гарсія, 2002) зазначено, що фізичний захист та безпека окремих об'єктів являє собою різнобічний процес реалізації охоронних заходів, здебільшого превентивного спрямування з посиленням психологічного тиску. На думку багатьох фахівців, ефективною вважається лише така система охорони, яка не дозволяє зловмисникам «зламати» систему безпеки, або унеможливило вчинення злочинних посягань на початковій стадії.

Недостатньо сформована освітня база, яка б регламентувала перелік обов'язкових етапів навчання охоронної діяльності для створення надійної системи охорони з вимогами застосування інженерно-технічних засобів охорони та функціональних обов'язків особового складу охорони, негативно впливає на підготовку майбутнього охоронця.

Отже, питання підготовки охоронців-професіоналів є безумовно актуальним та потребує новітніх модульних проектів навчання, поетапного підходу в засвоєнні знань й умінь у сфері охоронної діяльності та в управлінні сучасними технічними засобами.

Мета дослідження – розробити, обґрунтувати та перевірити ефективність методики підготовки майбутніх охоронців з використанням модульних проектів.

Завдання дослідження:

1) здійснити аналіз наукової літератури, яка висвітлює специфіку підготовки охоронців до використання технічних засобів;

2) обґрунтувати авторську методику підготовки охоронців із застосуванням модульних проектів і перевірити її ефективність.

Методи дослідження

Для досягнення мети та вирішення завдань дослідження використано комплекс сучасних загальнонаукових методів: теоретичні (метод концептуально-порівняльного аналізу, структурно-системного аналізу, синтезу, узагальнення); емпіричні (тестування, педагогічне спостереження, педагогічний експеримент); методи математичної статистики.

За допомогою теоретичних методів з'ясували стан вивчення проблеми підготовки майбутніх охоронців у науковій теорії і практиці; визначили основні напрямки інформаційного забезпечення з метою ство-

рення загального образу охоронних об'єктів. За допомогою аналізу наукових праць систематизували й узагальнили інформацію про досліджувані об'єкт і предмет, що сприяло цілеспрямованому навчанню в умінні «схвачування» образу охоронного об'єкту.

Емпіричні методи використовували для діагностування ефективності пропонованих новацій, що дозволило спрямувати дослідження на визначення показників професійної підготовленості майбутніх фахівців охоронної діяльності.

Педагогічне спостереження дало змогу узагальнити причини й закономірності виникнення труднощів у професійній підготовці охоронців; дійти висновків про зв'язок між компонентами професійної підготовки; скорегували запропонований зміст моделі підготовки на основі системно-модульного проекту.

Педагогічний експеримент передбачав проведення констатувального і формульовального етапів. Мета констатувального етапу – визначення вихідних даних рівня професійної підготовленості для подальшого цілеспрямованого впливу пропонованих новацій на особистість слухачів експериментальної групи в умовах формульовального етапу експерименту.

З цією метою сформовано експериментальну (ЕГ) і контрольну (КГ) групи з числа слухачів інституту Управління Державної охорони України Київського національного університету імені Тараса Шевченка (n=63), 2019 року набору. Особи КГ (n=31) навчалися за чинною програмою. Слухачі ЕГ (n=32) проходили підготовку за авторською методикою, під час якої реалізовувався пропонований системно-модульний проект, що включав розроблений авторами матеріал в обсязі 24 години. Слід зазначити, що час виокремлений на опанування програмних вимог був однаковим в обох групах.

Рівень професійної підготовленості осіб передбачав оцінювання двох показників: «Теоретична підготовленість охоронців» та «Практична підготовленість охоронців». На першому етапі учасники експерименту тестувалися в умінні «схвачувати» образ охоронного об'єкту за зовнішніми і внутрішніми характеристиками об'єкта, інфраструктури, території місцевості тощо. На другому етапі тестування з'ясувалася алгоритмізація дій охоронця (колективу), враховуючи роботу на різнобічних технічних засобах і низку несподіваних ситуацій, та очікуваних моментів із визначенням правильного кінцевого рішення.

Показник «Теоретична підготовленість охоронців» визначався шляхом письмового тестування. Необхідно надати відповідь на 40 теоретичних питань. Кожна правильна відповідь оцінювалася в один бал, неправильна – нуль балів. Тобто максимальна кількість балів, яку можна було отримати – 40 балів. Якщо слухач отримав менше 20 балів – результат вважався не задовільним і передбачав повторне перекладання.

Рівні розвиненості цього показника визначалися таким чином: не задовільний рівень мали слухачі, які отримували 19 і менше балів, задовільний – від 20 до 27 балів, достатній – від 27 до 33 балів; високий – від 34 до 40 балів.

Показник «Практична підготовленість охоронців» визначався шляхом вирішення десяти змодельованих ситуаційних завдань. Максимальна оцінка за правильне вирішення кожного ситуаційного завдання – десять балів (по два бали за правильність алгоритму дій, виявлення і усунення недоліків, оперативність у прийнятті рішення тощо). Тобто максимальна кількість балів, яку можна отримати – 100 балів. Якщо особа отримувала менше 50 балів – тестування вважалося не складеним і вимагало повторного перекладання.

Рівні розвиненості цього показника визначалися таким чином: не задовільний рівень мали слухачі, які отримували 49 і менше балів, задовільний – від 50 до 66 балів, достатній – від 67 до 83 балів; високий – від 84 до 100 балів.

Для виявлення достовірності різниці між досліджуваними показниками, коректного опрацювання отриманих результатів, одержані дані піддавали якісному та кількісному аналізу за допомогою методів математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення

Створення системно-модульного проекту передбачає різні за змістом тематичні складові, які об'єднані в єдиний системний комплекс знань та умінь. Сучасний комплекс технічних засобів охорони включає низку інженерно-технічних модульних блоків, які опановуються окремо. До них належать: протипожежний модульний блок охоронно-тривожної та пожежної сигналізації; модульний блок системи контролю та керування доступом; медійний модульний блок; інфраструктурний модульний блок оперативно-го зв'язку, оповіщення, резервного електроживлення, охоронного освітлення тощо; технічний модульний блок інженерних засобів охорони; захисний протидіючий модульний блок – засоби протидії та ліквідації загроз.

Першим, що потрібно охоронцю – це володіння знаннями щодо основних напрямків загальної організації системного модуля охорони, який включає умови щодо мінімізації та ліквідації впливу інших загроз, які заважають нормальному функціонуванню та розвитку об'єкту; визначення основних напрямів єдиної технічної політики і методів її проведення; оптимальний розподіл сил і засобів на підґрунті комплексного підходу у використанні фізичної охорони та застосування інженерно-технічних засобів охорони.

Маючи представлення загального образу охоронного об'єкту з урахуванням багаторівневого принципу побудови систем охорони об'єктів, охоронець може більш активізувати себе в операційних діях, тобто постійно відстежувати оперативну обстановку на об'єкті, забезпечувати пропускний та внутрішній режим.

Інформація має бути об'єктивного характеру включно з рисами суб'єктивності. Задля якісного виконання охорони об'єктів працівник повинен володіти інформацією: адреси, місцезнаходження і межі об'єкту; найменування об'єкта, його відомчу належність; інженерно-транспортну інфраструктуру; оточення охоронюваного об'єкта (відстань до акваторій, заводів, небезпечних об'єктів тощо); відомості

про замовника; загальну площу території, площу та розташування всіх споруд на території.

Окреслена інформація висвітлює загальні відомості про об'єкт та є відправною точкою до детальнішого вивчення об'єкта.

Наступний етап підготовки охоронця – формування умінь використовувати захисні модулі в умовах зовнішніх і внутрішніх втручань, загроз використання захисних модулів. Здійснені дослідження засвідчили важливість дотримання охоронцем визначених дій під час несанкціонованого проникнення суб'єкта на об'єкт, який перебуває під охороною. Швидке ухвалення охоронцем рішення на підставі оцінювання поведінки правопорушників, показує на рівень його кваліфікації.

Для цього працівник передусім повинен: виявити факт (спробу) проникнення порушника в зону об'єкта, який перебуває під охороною; оповістити персонал підприємства стосовно заборони перебування в зоні внутрішньої сторони периметра; передавати на пульта чи пости сил охорони сигнал про проникнення порушника через огорожу (фіксація місця і часу проникнення); блокування (в разі необхідності – знешкодження) порушника засобами інженерного загородження (затримки) до прибуття нарядів сил охорони тощо; психологічний вплив зовнішнім виглядом на порушника, створення у нього враження надійної

захищеності і нездоланності зовнішнього периметра огорожі (або незахищеності периметра залежно від обраної тактики охорони); запобігання несанкціонованим діям; затримання осіб, які беруть участь, або допомагають скоїти несанкціоновані дії.

Під час навчання захисним заходам охорони об'єкту надається психотипічна поведінка порушника. Для здатності протистояти діям порушника необхідно урахувувати типові моделі порушника (Гарсія, 2002).

Спостереження й аналіз різних за характеристиками порушень з боку агресивних суб'єктів дало можливість визначити їх поведінку за типовими діями, рисами, де поведінка обумовлена мотивацією, рівнем підготовленості, емоційним станом (табл. 1).

Підготовку охоронців доцільно здійснювати в три етапи, розподіляючи програмне забезпечення на три навчальні модулі та низку допоміжних модульних блоків; модель підготовки майбутніх охоронців на основі системно-модульного проекту охорони представлена на рис. 1.

Модуль 1 та модуль 2 (з модульними блоками) є інформаційними й передбачають збирання й аналіз інформації для визначення загальної мети, завдань, необхідних заходів для ухвалення організаційних рішень, та надає загальне уявлення про охоронюваний об'єкт.

Таблиця 1

Здатність порушника до потенційно загрозливих порушень (дій) залежно від мотивації, рівня підготовленості, емоційного стану

Категорія	Соціальний статус	Характеристика	Здатність подолати перешкоди та супротив	Знання щодо слабких місць	Оснащеність	Протидії
1	Професіонал	Мотиваційний, має доступ до інформації всього комплексу заходів з охорони об'єктів	Висока	Володіє	Володіння спеціальним набором засобів	Жорсткий підхід до затримання
2	Найманець (любитель)	Власна зацікавленість, має досвід збирання інформації про об'єкти	Висока	Володіє останньою інформацією щодо об'єкта	Підібраний під завдання, набір доступних, разових засобів	Психологічний вплив з фізичним контролем.
3	Безробітний (Дилетант)	Емоційний, наївність, хитрість, викручування	Не зовсім, за відсутності інформації щодо об'єкта	Частково володіє	Побутові засоби, легко доступні для купівлі	Психологічний вплив
4	Побутовий (хуліган, наркоман, алкоголік)	Впертість, емоційність	Не здатний	Відсутні	Підручні засоби (що попало під руку)	Жорсткий психологічний вплив з фізичним контролем
5	Співробітник об'єкта	Мотиваційний, хитрий, здатний на підстави	Здатний	Володіє	Має доступ до засобів контролю охорони об'єкта	Блокування, психологічний вплив

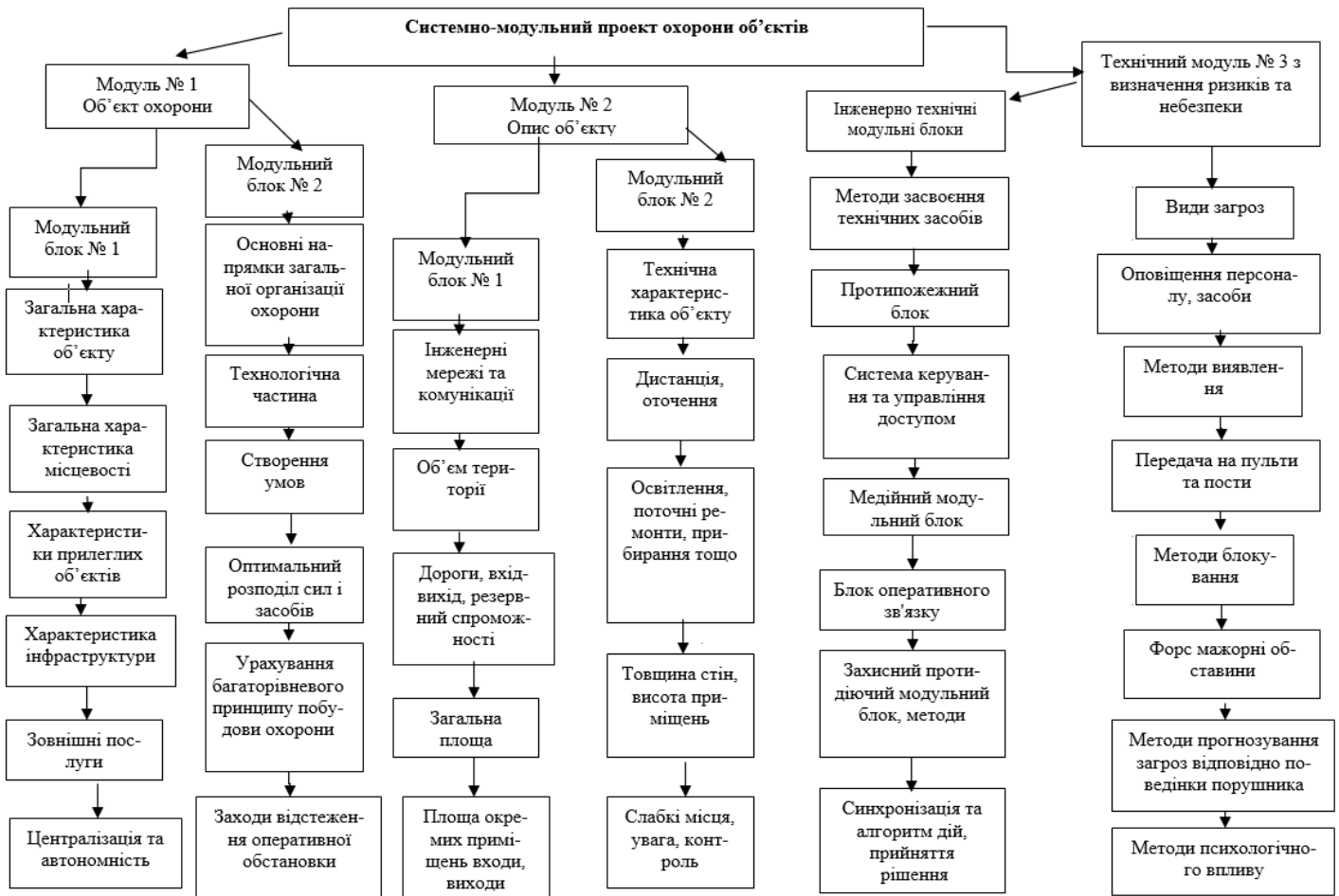
Третій модуль – навчальний, який передбачає набуття знань і формування умінь за модульними блоками. Опанування цього модуля спрямоване на чітку алгоритмізацію дій та ухвалення рішень.

Для перевірки ефективності розробленої авторської методики навчання охоронців на основі системно-модульного проекту проведено педагогічний експеримент.

Результати тестування на початку проведення педагогічного експерименту дали підстави констату-

вати не достовірну різницю в професійній підготовленості осіб ЕГ і КГ ($p > 0,05$). Зокрема, теоретична підготовленість в осіб ЕГ оцінювалася в $20,1 \pm 1,17$ бали, КГ – $20,5 \pm 1,19$, що відповідає нижній межі задовільного рівня підготовленості.

Практична підготовленість слухачів ЕГ на початку педагогічного експерименту становила $47,8 \pm 1,89$ бала, КГ – $48,5 \pm 1,93$ ($p > 0,05$). Такі показники свідчать про незадовільний рівень практичної підготовленості.

Математичне опрацювання результатів тестування показника «Теоретична підготовленість охоронців» наприкінці педагогічного експерименту засвідчило достовірну різницю ($p < 0,001$) в підготовленості осіб ЕГ і КГ (табл. 2). У осіб ЕГ цей показник становив $34,7 \pm 1,15$ бали, що на 14,6 бала вище, ніж на початку педагогічного експерименту. Отже, отримані результати свідчать про ефективність пропонованих новацій. У КГ рівень теоретичної підготовленості зріс на 5,7 бала і сягнув $26,2 \pm 1,18$. Загалом, наприкінці педагогічного експерименту рівень теоретичної підготовленості осіб ЕГ оцінювався як високий, у КГ – як задовільний.

Аналіз рівнів теоретичної підготовленості (табл. 2) свідчить, що у ЕГ зафіксовано найбільшу кількість осіб із достатнім рівнем розвиненості цього показника – 36,2 %. У КГ кількість осіб із достатнім

рівнем розвиненості показника «Теоретична підготовленість охоронців» становила – 19,7 %. Із задовільним рівнем у ЕГ – 26,2,9 %, КГ – 64,8 %. Осіб із незадовільним рівнем у ЕГ виявлено 6,4 %, у КГ – 12,2 %. Значна різниця виявлена у кількості осіб із високим рівнем розвиненості досліджуваного показника: ЕГ – 31,4 %, КГ відповідно 3,3 %.

Результати визначення показника «Практична підготовленість майбутніх охоронців» дають підстави констатувати достовірну різницю ($p < 0,001$) в підготовленості осіб ЕГ і КГ наприкінці педагогічного експерименту. У представників ЕГ констатовано його підвищення на 47,1 бали (до $81,8 \pm 2,12$), у КГ – на 14,9 бали, що у підсумку становило $63,4 \pm 2,04$ бали. Загалом, рівень практичної підготовленості осіб ЕГ оцінювався як достатній, у КГ – як задовільний.

Таблиця 2

Динаміка показники теоретичної і практичної підготовленості осіб ЕГ і КГ під час педагогічного експерименту, бали

Показники	Групи	ЕГ (n=31)	КГ (n=30)	Рівень значущості	
		X± m	X± m	t	P
Початок педагогічного експерименту					
Теоретична підготовленість охоронців		20,1±1,17	20,5±1,19	0,240	>0,05
Практична підготовленість охоронців		47,8±1,89	48,5±1,93	0,259	>0,05
Кінець педагогічного експерименту					
Теоретична підготовленість охоронців		34,7±1,15	26,2±1,18	5,159	<0,001
Практична підготовленість охоронців		81,8±2,12	63,4±2,04	6,254	<0,001

Аналіз рівнів практичної підготовленості (табл. 3) свідчить, що у ЕГ, порівняно з даними КГ, зареєстровано найбільшу кількість осіб із достатнім рівнем розвиненості цього показника – 54,6. Разом з тим, динаміка чисельності охоронців із задовільним рівнем мала інший характер: у ЕГ – 16,1 %, у КГ –

68,3 %. Встановлена також значна різниця і за високим рівнем розвиненості показника «Практична підготовленість охоронців»: ЕГ – 26,2 %, КГ – 3,3 %. Значна міжгрупова відмінність виявлена і за незадовільним рівнем оцінки.

Таблиця 3

Рівні розвиненості показників професійної підготовленості осіб ЕГ і КГ наприкінці педагогічного експерименту, %

Група	Рівні			
	не задовільний	задовільний	достатній	високий
Теоретична підготовленість охоронців				
ЕГ (n=31)	6,2	26,2	36,2	31,4
КГ (n=30)	12,2	64,8	19,1	3,3
Практична підготовленість охоронців				
ЕГ (n=31)	3,2	16,1	54,6	26,1
КГ (n=30)	9,9	68,3	18,5	3,3

Отримані результати підтверджують висновки досліджень вітчизняних (Кисленко, 2017; Радзівеський і співавт., 2018) і зарубіжних (Levenson, 2010; Gershon, 2009; Oliver et al., 2017; Lee, 2019) учених в контексті підготовки фахівців охоронної діяльності.

Наукова новизна дослідження полягає у висвітленні результатів впливу навчальних занять на динаміку показників теоретичної та практичної підготовленості слухачів Управління державної охорони України в умовах упровадження моделі підготовки на основі використання системно-модульного проекту. Методика полягає в застосуванні спеціально розроблених ситуаційних завдань під час опанування навчальних дисциплін професійно практичної підготовки.

Висновки

Результати проведеного дослідження дають підстави констатувати, що охоронна діяльність, а саме охорона об'єктів – є системне процесуальне явище, яке належить до багатофакторної спеціалізації. Упро-

вадження моделі підготовки на основі системно-модульного проекту охорони об'єкту знижує потенційні внутрішні та зовнішні загрози. Методика навчання складається із вивчення взаємопов'язаних модульних блоків від охопчування загального образу охорони об'єкта до операційних дій в прийнятті рішення за різними складнощами ситуацій. Експериментальна перевірка запропонованої авторської методики навчання засвідчила її ефективність. Констатовано достовірно вищі показники теоретичної та практичної підготовленості охоронців. Застосування авторської методики навчання сприяло підвищенню рівня теоретичної підготовленості охоронців ЕГ на 14,6 бали, що оцінюється як високий рівень, практичної – на 47,1 бали, що відповідало достатньому рівню підготовленості.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в розробленні і впровадженні методики навчання охоронців в умовах практичної діяльності.

Література

1. Гарсія М. Проектирование и оценка систем физической защиты: монография. Москва: «Издательство АСТ», 2002. 386 с.
2. Кисленко Д. П. Сутність професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності на сучасному етапі. *Вісник Черкаського університету*. 2017. Вип. 10. С. 58–62.
3. Моргунов О. А. Удосконалення фізичної підготовки правоохоронців МВС України на початковому етапі навчання. *Честь і закон*. 2014. № 2. С. 46–49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chiz_2014_2_10 (дата звернення: 16.07.2020)
4. Пліско В. І., Носко М. О. Використання заходів фізичного впливу з тактичним осмисленням ситуацій відповідно до ступеня загрози: монографія. Чернігів, 2010. 284 с.
5. Пліско В. В., Радзівський Р. М., Бондаренко В. В. Вплив новітньої методики навчання на рівень професійної підготовленості майбутніх фахівців охоронної діяльності. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. Чернігів, 2018. Вип. 154. Т. 2. С. 41–47. URL: <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/562/1/11.pdf> (дата звернення: 16.07.2020)
6. Пліско В. І., Бондаренко В. В. Вплив системи поетапної підготовки на розвитку когнітивного критерію професійної готовності майбутніх працівників патрульної поліції. *Вісник Черкаського університету*. 2018. Вип. 14. С. 66–72. (Серія «Педагогічні науки»).
7. Яворська Г. Х., Рудницький В. Є. Професійна готовність до дій в нетипових ситуаціях у працівників особового складу спеціального підрозділу ОВС України. *Наука і освіта*. 2013. № 1–2. С. 241–244.
8. Carlan P. E. An examination of officer stress: Should police departments implement mandatory counseling? Nored L. S. (Ed.). *Journal of Police and Criminal Psychology*. 2008. № 23. С. 8–15. DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/s11896-008-9015-x> (дата звернення: 16.07.2020).
9. Robyn R. M. Gershon, Susan Lin, Xianbin Li. Mental, physical, and behavioral outcomes associated with perceived work stress in police officers. *Criminal Justice and Behavior*. 2009. № 36. Pp. 275–289. DOI: <http://dx.doi.org/10.1177/0093854808330015> (дата звернення: 16.07.2020)
10. Gibala, M. J., Gagnon, P. J., & Nindl, B. C. Military applicability of interval training for health and performance. *Journal of Strength and Conditioning Research*. 2015. 29(Suppl. 11), 40-45. DOI: <https://doi.org/10.1519/JSC.0000000000001119>.
11. Kyslenko D., Bondarenko V., Yukhno Yu., Zhukevych I., Radzievskii R. Improving the physical qualities of students in higher educational establishments of Ukraine on guard activity via circular training. *Journal of Physical Education and Sport*. 2018. № 18 (2). P. 1065–1071. URL: <http://efsupit.ro> DOI: <https://doi.org/10.7752/jpes.2018.s2159>.
12. Lee J. Learning preferences and experiences in different environments. *Universal Journal of Educational Research*. 2019. 7(9). P. 1933–1937. DOI: <https://doi.org/10.13189/ujer.2019.070912>.
13. Richard L Levenson Jr, Andrew F O'Hara, Ron Clark Sr. The Badge of Life Psychological Survival for Police Officers Program. *International Journal of Emergency Mental Health*. 2010. № 12 (2). P. 95–101.
14. Oliver J. M., Stone J. D., Holt C., Jenke S. C., Jagim A. R., & Jones M. T. The effect of physical readiness training on reserve officers' training corps freshmen cadets. *Military Medicine*. 2017. 182(11), 1981–1986. DOI: <https://doi.org/10.7205/milmed-d-17-00079>.
15. Patterson G. T. Stress management interventions for police officers and recruits: a meta-analysis / G. T. Patterson, I. W. Chung, & P. W. Swan. *Journal of Experimental Criminology*. 2014. № 10. P. 487–513. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11292-014-9214-7>.
16. Plisko V., Doroshenko T., Prontenko K. Informational indicators of functional capacities of the body for teaching cadets from higher military educational institutions power types of sports. *Journal of Physical Education and Sport*. 2018. 17 (2). P. 1050–1054. URL: <http://efsupit.ro> (дата звернення: 16.07.2020). DOI: <https://doi.org/10.7752/jpes.2018.s2156>.

References

1. Garsia, M. (2002). *Proektirovanie i otsenka sistem fizicheskoy zaschityi: monografiya [Design and assessment of physical protection systems: monograph]*. Moscow: «Izdatelstvo AST» [in Russian].
2. Kyslenko, D. P. (2017). *Sutnist profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z okhoronnoi diialnosti na suchasnomu etapi [The essence of professional training of future specialists in security activities at the present stage]*. *Visnyk Cherkaskoho universytetu – Bulletin of Cherkasy University*, 10, 58–62 [in Ukrainian].
3. Morhunov, O. A. (2014). *Udoskonalennia fizychnoi pidhotovky pravookhorontsiv MVS Ukrainy na pochatkovomu etapi navchannia [Improvement of physical training of law enforcement officers of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine at the initial stage of training]*. *Chest i zakon – Honor and law*, 2, 46–49. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chiz_2014_2_10 [in Ukrainian].
4. Plisko, V. I., & Nosko, M. O. (2010). *Vykorystannia zakhodiv fizychnoho vplyvu z taktychnym osmyslenniam sytuatsii vidpovidno do stupenia zahrozy: monografiia [Use of measures of physical influence with tactical comprehension of situations according to degree of threat]*. Chernigiv [in Ukrainian].
5. Plisko, V. V., Radziievskiyi, R. M., & Bondarenko, V. V. (2018). *Vplyv novitnoi metodyky navchannia na riven profesiinoi pidhotovlenosti maibutnikh fakhivtsiv okhoronnoi diialnosti [The influence of the latest teaching methods on the level of professional training of future security professionals]*. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni T. H. Shevchenka – Bulletin of Taras Shevchenko National Pedagogical University*, 154, 41–47. Retrieved from <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/562/1/11.pdf> [in Ukrainian].
6. Plisko, V. I., & Bondarenko, V. V. (2018). *Vplyv systemy poetapnoi pidhotovky na rozvytok kohnitivnoho kryteriiu profesiinoi hotovnosti maibutnikh pratsivnykiv*

patrulnoi politsii [Influence of the system of stage-by-stage training on the development of a cognitive criterion of professional readiness of future officers of the patrol police]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu – Bulletin of Cherkasy University*, 14, 66–72 [in Ukrainian].

7. Yavorska, H. Kh., & Rudnytskyi, V. Ye. (2013). Profesiina hotovnist do dii v netyповykh sytuatsiakh u pratsivnykiv osobovoho skladu spetsialnoho pidrozdilu OVS Ukrainy [Professional readiness to perform atypical situations at the personnel of the special unit of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. *Nauka i osvita – Science and education*, 1-2, 241–244 [in Ukrainian].

8. Carlan, P. E., & Nored, L. S. (2008). An examination of officer stress: Should police departments implement mandatory counseling? *Journal of Police and Criminal Psychology*, 23, 8–15. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.1007/s11896-008-9015-x> [in English].

9. Robyn, R. M. Gershon, Susan Lin, & Xianbin Li (2009). Mental, physical, and behavioral outcomes associated with perceived work stress in police officers. *Criminal Justice and Behavior*, 36, 275–289. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.1177/0093854808330015> [in English].

10. Gibala, M. J., Gagnon, P. J., & Nindl, B. C. (2015). Military applicability of interval training for health and performance. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 29 (Suppl. 11), 40–45. DOI: <https://doi.org/10.1519/JSC.0000000000001119> [in English].

11. Kyslenko, D., Bondarenko, V., Yukhno, Yu., Zhukevych, I., & Radzievskii, R. (2018). Improving the

physical qualities of students in higher educational establishments of Ukraine on guard activity via circular training. *Journal of Physical Education and Sport*, 18(2), 1065–1071. Retrieved from <http://efsupit.ro>. DOI: <https://doi.org/10.7752/jpes.2018.s2159> [in English].

12. Lee, J. (2019). Learning preferences and experiences in different environments. *Universal Journal of Educational Research*, 7(9), 1933–1937. DOI: <https://doi.org/10.13189/ujer.2019.070912> [in English].

13. Richard L Levenson Jr, Andrew F O'Hara, Ron Clark Sr. (2010). The Badge of Life Psychological Survival for Police Officers Program. *International Journal of Emergency Mental Health*, 12 (2), 95–101 [in English].

14. Oliver, J.M., Stone, J.D., Holt, C., Jenke, S.C., Jagim, A.R., & Jones, M.T. (2017). The effect of physical readiness training on reserve officers' training corps freshmen cadets. *Military Medicine*, 182(11), 1981–1986. DOI: <https://doi.org/10.7205/milmed-d-17-00079> [in English].

15. Patterson, G. T., Chung, I. W., & Swan, P. W. (2014). Stress management interventions for police officers and recruits: A meta-analysis. *Journal of Experimental Criminology*, 10, 487–513. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.1007/s11292-014-9214-7> [in English].

16. Plisko, V., Doroshenko, T., & Pronenko, K. (2018). Informational indicators of functional capacities of the body for teaching cadets from higher military educational institutions power types of sports. *Journal of Physical Education and Sport*, 17(2), 1050–1054. DOI: <https://doi.org/10.7752/jpes.2018.s2156> [in English].

Rostyslav Radzievskiy,

*PhD (Candidate of Pedagogical Sciences), associate professor,
Institute of the Department of State Guard of Ukraine,
Taras Shevchenko National University,
8, Bolbochana Str., Kyiv, Ukraine,*

Valerii Plisko,

*Doctor of Pedagogical Science, professor,
National University "Chernihiv Collegium" named after Taras Shevchenko,
53, Polubotka Str., Chernihiv, Ukraine,*

Valentyn Bondarenko,

*Doctor of Pedagogical Science, associate professor,
National Academy of Internal Affairs,
1, Solomianska Square, Kyiv, Ukraine*

PROFESSIONAL TRAINING OF SECURITY GUARDS ON THE BASIS OF SYSTEM MODULAR PROJECT OF OBJECT PROTECTION

The article deals with the problematic issues of professional training of law enforcement officers who would be able to ensure reliable protection of objects and security of individuals. The analysis of security guards' professional requirements and features of their official activity has been carried out. The method of training of security guards has been developed on the basis of systematization of knowledge, skills taking into account various modules, modular blocks in a single complex that gives the chance to the future security guard to master knowledge consistently and to provide the whole process algorithmization. On the basis of the created technique the model of security guards' training is developed in general. The main training modules and their modular blocks are: acquisition of knowledge on the main areas of ensuring the overall organization of objects protection, which minimizes and eliminates the impact of other threats that may interfere with the normal functioning of the object; ability to provide a description of the object by external and internal characteristics; possession of a modern set of engineering and technical means of protection, including: fire-fighting modular unit, infrastructure unit, alarm system protection unit, access control and management systems, reliable modular unit, etc. The

main stage of law enforcement personnel training is a formation of abilities to use protective modules in the conditions of external and internal interventions, threats etc. Actions of unauthorized entry on the object have been defined. A method of detecting factual intrusion (attempt) into the area of the protected object is provided. Examples of psychotic behavior of the offender are considered in the training process. The table shows the potential ability of the offender to act depending on the motivation level of emotional preparedness that correlates with his/her actions. The positive influence of the proposed innovations on the level of theoretical and practical training of future security guards has been revealed. The experiment confirmed the effectiveness of security guards training method based on the modular design system of object protection.

Keywords: training methods; security guard; modular project; professional skills; professional training.

Подано до редакції 08.08.2020

УДК: 378.013+613.11+611.672+612.06

DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2020-3-17>

Іван Самокиш,

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри фізичного виховання,

Одеська національна академія зв'язку імені О. С. Попова,
вул. Кузнечна, 1, м. Одеса, Україна,

Анатолій Босенко,

доктор педагогічних наук, кандидат біологічних наук, професор,
професор кафедри біології і охорони здоров'я,

Марія Топчій,

кандидат біологічних наук,
завідувач кафедри біології і охорони здоров'я,

Держаний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна

КОМПЛЕКСНИЙ МОНІТОРИНГ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена теоретико-методологічному обґрунтуванню розробленої комплексної методики моніторингу функціональних можливостей студентів закладів вищої освіти у процесі фізичного виховання. В ході дослідження використовувались наступні теоретичні методи: вивчення й аналіз педагогічної, медико-біологічної, правової, історичної, методичної літератури, нормативної документації та ін. Відповідний теоретико-методологічний аналіз також ґрунтувався на емпіричних результатах дослідження. У педагогічному експерименті взяли участь 150 студентів закладів вищої освіти (86 дівчат та 64 хлопця), у лонгітудинальних (увесь період навчання у ЗВО) лабораторних дослідженнях – 64 юнака та 37 дівчат у віковому періоді 17–22 років. Встановлено, що тести з фізичної підготовленості мають певні недоліки, особливо організаційно-методичного характеру. Деякі дослідники використовують різноманітні функціональні проби та функціональні тестування, в поодиноких випадках – максимальні навантаження на рівні функціональних резервів, які дають найбільш точну інформацію, але їх використовувати потрібно з певною обережністю. З'ясовано, що наявна нормативно-правова база, що регламентує організацію фізичного виховання у закладах вищої освіти, практично не регулює моніторинг функціональних можливостей студентської молоді, не розкриває технологічний аспект оцінювання функціональних можливостей, а моніторингові методики для студентів з різним рівнем фізичного стану та нормативні вимоги щодо функціональних можливостей з позиції сьогодення розроблені недостатньо. У доступній науковій літературі практично відсутні комплексні дослідження функціональних можливостей студентської молоді з урахуванням результатів фізичної підготовленості та функціональних тестувань в процесі фізичного виховання. Аналіз результатів дослідження дозволяє зробити висновок, що використання комплексного моніторингу функціональних можливостей студентів за допомогою функціонального тестування зі зміною потужності фізичного навантаження за замкнутим циклом і спеціально розробленої батареї тестів з фізичної підготовленості дає можливість отримувати більш точну і різнобічну інформацію про рівень функціональних можливостей студентської молоді, а також оптимізувати навчально-виховний процес з фізичного виховання у закладах вищої освіти.

Ключові слова: комплексний моніторинг, функціональні можливості, заклади вищої освіти, фізична підготовленість, функціональне тестування.